

Bà Linh

Tác Giả: Tr n Văn S n
Thứ Ba, 15 Tháng 5 Năm 2012 06:21

Vào đ i : Đây là chuy n th t ngoàì đ i v i tên g i nh n v t và đ a danh thay đổi.

Chuy n vi t đầu tiên vào tháng 9 năm 1998 sau khi tác giả đi thăm bà Linh t i  u châu đ i i nhan đ  “Ng i Ch  D u”. Bà Linh vừa qua đ i đ u tháng 4 năm 2012 t i Paris. Tang l  có hành ngày 4 tháng 5 năm 2012 t i nh  qu n Mont Valerien, Nanterre. Nhà văn B i B ch Hà vi t ph n cu i chuy n khi đ c nghe tác giả thuật l i.

Bà Linh tr  mình th c gi c.  nh n ng chi u qua màn c a s , khi n bà c m th y  m trên má. Bà Linh đoán m t tr i bên ngoàì đã lên cao l m. D i v n, r u r t ti ng chim s . Trong nh , không khí y n t nh, các ch u ch c đã đi học.

V  thăm quê l n này, bà   ch i lâu nên không v i vàng gi  gi c nh  nh ng l n tr c. Sáng nào bà cũng đ y tr , n m l n kh n trên gi ng, m  màn đ  th  chuy n tr c khi b  chân xuống đ t, nhìn qua mình trong g ng, ch i chu t đ i chút r i xu ng nh  b p nói chuy n v i Th y, c  em gái nh  h n bà t i m i tu i, hi n cùng ch ng làm ch ng  nh  do b  m  bà đ  l i.

Bà Linh r i kh i ng i nh  h ng h a này năm 26 tuổi, khi bà tái giá. Bà l y ch ng l n đầu năm 17 tuổi. Ông Bình, ng i b n đ i đầu tiên của bà, th ng y u bà r t m c. Ti c thay, s  ph n ch  cho v  ch ng bà s ng hạnh phúc bên nhau m t năm rồi ông Bình t n n. Phong ba bão táp đ n d p đ  xu ng cu c đ i ng i s ng ph  giữa tuổi thanh xuân. Ph i tám năm sau, bà m i ng i ngoai và b c vào cuộc h n nhân l n th  hai v i H ng, t o l p m t c nh nh  an b nh, sinh n  và nuôi đ y ba đứa con chung. Sau bi n c  năm 1975, bà Linh cùng gia đ nh di c  qua

Bà Linh

Tác Giả: Tr n Văn S n

Thứ Ba, 15 Tháng 5 Năm 2012 06:21

Th y Sĩ. Hai v  ch ng mua m t căn nhà r ng rãi ở Geneve, c nh b  h  Leman.

Bà Linh c  ba anh ch  em, m t anh tr n, m t em trai d i và Th y. Song thân bà qua đ i đ  lâu, đ i di s n là ngôi nhà quen thuộc, n i ch ng ki n bà và các anh ch  em l n l t ra đ i, l n lên bên nhau, nay đ  cho ng i em gái  . Anh bà đi theo kháng chiến r i t p k t ra B c. Năm 1975, anh tr  v , c  quy n th  và cuộc sống bình  n tuy ít thân c n với các anh ch  em. Riêng em trai bà, là sĩ quan quân đ i Việt Nam C ng H a, đ  hy sinh trong chiến tranh. Căn nhà b ng g , cha m  t o đ ng đ  lâu nhưng còn v ng ch i, ch  c  mái tranh hai năm ph i l p l i m t l n. Xung quanh nhà là khu văn hai m u đ t tr ng nhi u cây ăn trái, mít và nhãn, nhi u nh t là th m và cau. Năm ngo i, khi tr  v  thăm nhà l n đ u, bà Linh đ  giúp em gái ti n l p l i mái tranh m i.

Tr c năm 1986, Th y và ch ng làm việc cho m t hợp tác xã đ ng gi y c a th  xã Hu . Bà Linh v  thăm m y l n, th y cu c sống ch t v t c a em gái, v  ch ng ph i đi làm lao động su t ngày, đ  m c con cái ở nhà l u l ng và khu v n cây ăn trái không ai chăm sóc, bà đ ng ra giúp em thuê ng i x i đ t, làm c , đào gi ng, đ t b m n c, chăm bón l i khu v n. Sau m t năm, th y hoa l i đ  chi tiêu, hai v  ch ng xin ngh  việc hợp tác xã và d ng toàn th i gi  đ  săn sóc, khai thác khu v n cây ăn trái cũng nh  tr ng thêm rau c . L i t c kh m khá n n ngo i việc sinh s ng và t n phí chăm b m v n t c, Th y còn dành đ m đ  tr  d n v n cho bà Linh. C  em gái ở nhà, v a quán xuy n gia đ nh v a b u b n v i ch , năm nay bà Linh quyết định v    ch i lâu.

Th ng ngày quen đ y tr , hôm nay, bà còn đ y tr  h n vì đ m h m tr c, bà tr n tr c không y n gi c, l n qu n trong đ u v i ý nghĩ c  n n đ n thăm ngôi nhà b  m ng  i ch ng v n s  cũ, n i c  Linh là bà ngày  y, đ  s ng v i ch ng m t tu n l ng  ng  i tr c khi theo ch ng vào Nam.

  tu i m i b y, Linh n i ti ng đ p nh t làng, đ c nhi u thanh niên trong xóm ng m ngh , tuy ch  đ m  c nhi u h n là hy vọng. Không nh ng th , gia c nh nhà Linh sung túc, thân ph  là m t y tá lành nghề làm việc t i b nh vi n trung  ng Hu , đ c làng xóm kính n . Thanh niên trong làng h u h t con nhà nghèo, s ng b ng ngh  làm r y, th  m c hay th  h . H  thích ng m Linh, hát nh ng câu ca dao tr  tình xa g n đ  tr u ghẹo b ng qu  nh ng h  bi t không bao gi  v i t i đ c c  dù chỉ là m  t ng.

Bình qu  Kim Long, làm việc ở Sài Gòn sau khi đ  b ng Thành Chung. M  Bình quen với m  Linh. Th y Linh đ p, n t na, bà ng  ý xin cho con trai. Sau khi xem t m hình Bình m c  u ph c,

Bà Linh

Tác Giả: Tr n Văn S n
Thứ Ba, 15 Tháng 5 Năm 2012 06:21

---

kh i ng , tu n t , v i chiếc r ng c i c  d y n  n dưới n t m i nghi m ngh  c a c  u, mà Linh  ng  y ngay. Bà c n thân, đ i l c thu n ti n m i kh o l o đ a t m h nh cho Linh xem, ng   y cho con g i bi t bà đ  ch n được r .

T t n m đ , Bình theo m  đ n th m gia đ nh Linh. Đ ng   ph ng trong, Linh k n đ o nhìn Bình qua b c m n v i m ng trong khi hai bà m  v a u ng tr  v a chuy n tr  với nhau m t cách t ng đ c. Th nh tho ng, m  Linh h i Bình nh ng c u h i v  th ng v  ph t. Linh th y Bình ng i y n nghe, nh  nh  v ng đ , nh ng  nh m t kh ng đ u được s  b n ch n ch  đ i. Linh ch t c m th y h i l ng v  nh n ra c  c ng chia s  s  n n nao c a người b n ngo i. Ch a t ng y u ai cho đ n gi y ph t  y, Linh y n tâm đ n nh n s  x p đ t c a m . Gi  đ y, Bình ng i đ , đ p trai, cao  n, v i chiếc r ng c i c  d y n Linh đ  th y tr n t m h nh, làm cho t m h n Linh r o r t, m  t ng chuy n y u đ ng.

B ng Linh nghe tiếng m  g i: “Linh, con ra chào b c v  anh Bình r i giúp m  thu đ n  m t ch tr  nh !” Ch  đ i c  th , Linh v n v i m i t c, đ u d ng bước ra c i chào m  Bình v  đ o m t liếc nhanh v  ph ia Bình. Đ i s ng m t g p nhau, người n y c m nh n   người kia s  h i l ng dành cho nhau m t cách h n nhiên.

S u th ng sau, B nh xin v  ph p đ c bi t đ  t  ch c   c  i v i Linh. C  i xong, Linh v  nh  ch ng m t tu n   trước khi có hai chuy n vào Nam. H nh ph c  a đ i c a h  ch a tr n n m, h  c ng ch a k p c  con đ u l ng th i bi n c  t i, ch ng Linh b  l nh Pháp b n ch t khi ch ng t i chi m các t nh miền Nam n m 1946.

G a b a giữa c nh loạn ly, Linh vượt gian lao tr  v  qu  v i   đ nh   v i b  m  ch ng cho ph i đ o d u con. Linh thuật  i cho cha m  ch ng bi t ho n cảnh B nh b  l nh Pháp gi t v  gi i th ch lý do tại sao Linh đ  không tìm được x c ch ng? B  m  Bình qu  đ u kh  trước tin đ , qu n c n  i đ u kh  kh ng k m c a riêng Linh.  ng bà th ng tr ch con d u  i đ o phu th , n  b  ch ng ch t th m, b  v  kh ng c  m t m m m . Ph n ph n u t v  tuy t v ng v  ch ng ch t, ph n gia đ nh b  m  ch ng thi u th ng y u v  h t h i, Linh đ nh g t nước m t tr  v  nh  cha me ruột.

Nhi u n m sau Linh g p Hùng, người c ng l ng. Thân ph  H ng là giáo viên c a chính ph  b o h , được b  đ y h c t i m t t nh xa n n mang theo c  gia đ nh.   l ng,  t ai biết rõ nguồn c i xuất thân c a H ng, ch  thành tho ng th y H ng theo thân ph  v  th m qu .  n cu i c ng là vào n m 1943. H ng g p Linh khi đ o trong d ng đ p m t c  g i v a đ n tu i đ y th i. Khi ra đ i, H ng mang theo h nh ảnh của Linh, l ng th m mong s  c  m t ngày tr  v .

Th nhng Hùng đi bi n bi t. Ly xong bng c nhn, Hùng thi tham v ngoi giao, sau đó đ c bi t phải làm vi c cho y ban Văn hóa Liên hi p qu c t i Sài gòn.

Hùng ch g p i Linh năm 1954 t i Hu , khi v nghiên c u k ho ch trùng tu Đ i n i trong ch ng trình ph c h i di tích văn hóa th gi i c a Liên hi p qu c. Tình b n, r i tình yêu đ n d dàng gi a hai ng i. Năm sau, l c i c a hai ng i đ c t ch c đ n gi n t i Hu . Hùng không bi t Linh đã qua m t đ i ch ng. Ph n Linh cũng không có ý đ nh gi u. Linh t ng đ tính cho Hùng bi t tâm s c a mình tr c khi c i nhau nh ng ti c thay, c h i đó không bao gi t i. Sau khi n đ nh t i Th y Sĩ, Linh s ng h nh phúc v i Hùng và các con, quên đ n quá kh . Ý mu n k s th t v i ch ng l n h i tan bi n. Nhi u đêm tr mình th c gi c, n m bên ch ng, Linh có c m t ng nh mình thi u trong tr ng, nh ng khi mu n nói v i ch ng Linh l i s làm m t s yên tnh c a gia đình

L n này v quê, l lâu, ý mu n nhìn l i ngôi nhà cũ - n i bà đã chung s ng v i Bình và đã đau kh , bu n gi n b m ch ng mà b đi - tr l i thôi thúc bà mãnh li t. Th nhng bà v n còn do d . Bà t h i: “Thăm làm gì và còn gì đ thăm?” Trong thâm tâm, bà s kh i l i đ ng tro tàn dĩ vãng.

Tuy nhiên, sau cùng, ý bà đã quy t. Chi u hôm qua, ra v n ch i v i Thúy đang chăm chút m y lu ng rau, v a lúc m t tr i đang xu ng, b u tr i sáng r c, n ng vàng chi u h t lên, xuyên qua m t v ng mây tr ng l n, làm n i b t gi a kho ng không bóng m t đàn chim đang xoãi cánh nh p nhàng bay v phía chân tr i. B c tranh thiên nhiên vô tình g i l i hình nh bà th ng th y khi còn s ng v i Bình. Ngày xa xôi y, m i chi u c m n c xong, bà và Bình th ng mang gh ra ng i tr c sân nhà nhìn m t tr i l n và nhìn nh ng đàn chim v i vã bay v t , mang trên cánh nh ng m nh hoàng hôn l p lánh. Mùa thu, Bình v a thích dõi theo lũ chim di đ ng v a hát đ cho bà Linh nghe: “...Đ n nay thu tàn, ph ng xa kia chi c én bay v . Khu t trong mây ngàn, riêng ta nhìn đâu th y bóng quê...” Thanh âm ti ng hát c a Bình nh còn vng v ng đầu đây, Linh b ng th y nh Bình tha thi t, nh kho ng th i gian đã cho bà vui h ng m ng đ p thu đ u đ i c a ng i v tr sung s ng bên ch ng.

T m mát xong, bà Linh trang đ m qua loa, ch n m c chi c áo m u hoa cà là m u Bình thích nh t r i ra đi. Bng qua m y con đ ng làng quen thu c đ n v phía b sông H ng, bà th y khung c nh l d n, cây c i không còn um tùm nh tr c mà nh ng ch cho nhi u ngôi nhà m i m c chen chúc nhau, mái tranh xen l n mái ngói. Đ n m t cánh đ ng nh , mùa này lúa ch a tr bông, bà Linh th y tr i ra tr c m t mình con đ ng t nh l ch y sát mé sông. M t ki t nh r ngang t t nh l đ n đ n nhà Bình. Bà Linh s không ch c mình vào đúng l i n u đ u

Bà Linh

Tác Giả: Tr n Văn S n

Thứ Ba, 15 Tháng 5 Năm 2012 06:21

---

cái ki t nh không có chi c mi u thành hoàng nay b hoang. Th i gian ng n ng i i v i Bình, m i l n v nhà thăm m tr l i, bà Linh đã l y ngôi mi u làm chu n đ nh n ra đ ng. Bà c m th y b n ch n. G n năm m i năm bà m i đ t b c tr l i con đ ng nh này. Cũng g n 50 năm, bà không gi quan h nào v i gia đình Bình. B m Bình ch c không còn, nh ng còn ba đ a em c a Bình? Hai ng i m t trai m t gái suýt soát tu i bà và chú em út tên Văn, h i đó ch ng 12 tu i, ch a bi t gì và là ng i duy nh t trong gia đình có c m tình v i bà. Nhi u khi th y bà ng i khóc m t mình, chú bé Văn đ n bên c nh gây th h i: “Sao ch khóc?” r i hôn lên má ch tr c khi b n l n ch y đi.

Đ ng ki t nh đ y con nít, ch này m y đ a đánh bi cãi nhau chí chóc, ch kia m y đ a t l i bên c nh m t quán nh , n ào mua bánh k o. Vài đ a l n ng ng nhìn bà Linh, có v đ c ý nh n di n đ c ng i khách l . Bà nghe chúng thì thào kháo nhau: “Vi t ki u t i bây i!” Bà m m c i. Danh hi u Vi t ki u t ng mang đ n cho bà ni m vui cũng nh n i bu n. Vui khi đ c c ng chi u vì Vi t ki u đ ng nghã v i kh năng chi tiêu r ng rãi; bu n khi b đ i đ i nh m t ng i khách l ngay trên chính quê h ng mình. Bà Linh c m th y l c l ng v i tâm c nh m t ng i m t mát c i ngu n.

M t tr i lên đã khá cao và đ m làm khí tr i nóng b c. Làn gió nh tho ng lên t giòng sông H ng im lìm không làm cho bà Linh c m th y mát. Bà r o b c đ xua đu i m y ý nghĩ b c mình. D i ánh n ng tr a, ngôi nhà ngày x a hi n rõ trong t m m t. Bà Linh l y chi c nón đang đ i xu ng, khoác vào cánh tay đ quan sát ngôi nhà cho rõ h n. Ngôi nhà mái ngói trông khô khan, t ng quét vôi tr ng, n m g n gi a khu v n r ng nay không còn nhi u cây ăn trái nh x a, m y lu ng khoai mì lá úa vàng, thân th kh ng khiu vì thi u n c. Trong nhà, v ng lên ti ng m t ph n đang m ng con, bà bi t ngôi nhà đã đ i ch . Lòng bà b ng đ ng t l nh. Quá kh chôn ch t năm m i năm, cho dù ch mu n kh i l i m t l n, m t chút, cũng không còn gì. T t c đã vùi chôn đ i tro than dĩ vãng, ngay c con đ ng này, ngôi nhà đó, n i bà đã s ng nh ng ngày h nh phúc v i ch ng. T t c đ u xa l , trong m t quá kh đã ch t. Bà Linh th y ch i v i trong n i tr ng tr i khôn cùng. Nu t v i m y gi t n c m t ngh n ngào trong cu ng h ng, bà đ i l i chi c nón lá lên đ u r i l m l i b c nhanh, r vào l i khác tr v .

Ng i trên máy bay tr l i Th y Sĩ, bà Linh th y lòng b t n ng n . L i h ng đ n an toàn c a n ti p viên phi hành, ti ng đ ng c c a máy bay c t cánh trên phi đ o không l t vào tai bà, đem theo c m giác lo âu nh nh ng chuy n bay tr c. Bà tìm đ c s bnh an cho tâm h n sau giây phút xúc đ ng mãnh li t ch m m t v i nh ng k ni m x a. Bà tìm cách l p m t kho ng tr ng đ ch th y m t kho ng tr ng khác hi n ra, nh ng ít nh t, bà đã tr v thăm n i ch n đó.

Máy bay h th p cao đ . Qua c a s thân tàu, c nh v t quen thu c bên đ i hi n đ n ra. Bà vui m ng xi t l i dây an toàn, s a th ng l i l ng gh , sung s ng s p đ c g p l i Hùng và các

Bà Linh

Tác Giả: Tr n Văn S n
Thứ Ba, 15 Tháng 5 Năm 2012 06:21

---

con.

Phi tr ng Geneve nhi u h nh kh ch ngo i giao, ch  thua N u   c, r n r p nh  th ng l . Nhân viên quan thuế và di trú làm việc nhanh chóng và l  đ . Đi l n v i đ oan h nh kh ch đ p c ng chuy n bay, bà Linh làm th  t c quan thuế và nh p c nh xong, v i v ng bước ra ngo i. Nh n ra nét m t r ng r  c a m , c  g i  t v a đ  h nh lý cho m  v a t u t t: “M ! M  v  qu  ngo i chuy n này lâu, vui l m h  m ?”

Hùng ng m v , c  i b ng  nh m t vui tươi và ph  h a: “Con n i đ ng, b  th y m  g y đi ch t  t nh ng khu n m t m  th t b nh an, nh  người v a đ c đ o.” Quay sang v ,  ng  u y m h n l n m  bà và tr u: “M y k  trước, sau m i l n th m nh  tr  v , anh th y em bu n nh  luy n ti c m t c i g i mu n mang theo ch ng được, đ nh b  l i. Em nghiên cứu giáo lý nh  Ph t và t p thi n đ nh đ  c t qu  đ y.” Bà Linh m m c  i ng ng ng ng ng, pha l n ch t h nh đi n.

M t bu i sáng đi ch  v , bà Linh th y chiếc phong bì đ ng d u b u đi n Việt Nam g i cho bà t  Đà Lạt. Bà d  c m m t đi u g i l i đ ng x y t i, làm x o trộn đ i bà? V a b c th , bà v a l c tìm tr  nh  xem c n b n b  nào   Đà L t? Không. Bà không c n ai thân thích   Đà Lạt.

Bà Linh n n th  đ c l  th , s c m t bi n t ng c nhi n đ n x c đ ng. Đ c xong, không k m ch n i m nh, bà đ t l  th  xu ng b n và  m m t kh c n c n . V a l c đ , H ng đi ch i qu n v t v . Th y v  kh c, phong th  c n b n c nh, Hùng thoát nghi  ch c c  chuy n ch ng l nh trong gia đ nh v    Vi t Nam. Nh ng H ng không tin.  ng bi t v  là người gi i ch u đ ng và quen t  ch  c m x c. X a nay d u bu n kh  g i, bà ch  đ  tho ng l n nét m t, ch a bao gi  kh c, ngay c  l n đ a con trai th  nh  năm đ  m i 8 tu i, đi học v , b  xe c n, ph i n m ph ng h i sinh m y ngày m i bi t thoát chết, bà c ng ch  c n r ng ch u đ ng ch  không kh c. Hùng y n l ng đ n ng i c nh v ,  u y m đ t nh  b n tay l n vai bà, đ i m t nh n h i h n m  không n i, s n s ng chia s  th ng kh  v i bà.

Bà Linh ng ng kh c, c m l  th  đ a cho H ng, nh  nh ng b o ch ng: “Anh đ c đi.”

H i h p, Hùng m  b c th :
“Đà Lạt ngày 4 tháng 6 năm 1994
Ch  Linh,

Tôi xin giới thiệu ngay để cho bạn biết ngay. Tôi là Nguyễn Văn Giang, em của anh Nguyễn Văn Bình và Kim Long. Bạn có chắc chắn quên người bạn cũ không? Bạn có nhớ phúc sinh bạn bạn suốt năm rồi thì bạn qua đời trong chiến tranh?

Bạn nhớ tám năm nay, tôi hỏi anh tôi bạn lính Pháp bạn chờ tôi quảng xác xương sông như là bạn thu thập, ba má tôi vì quá đau khổ, đã không biết phải đi tìm và tìm kiếm như thế nào cho đúng, khi bạn bạn lòng phải quay về cùng hai bác.

Một phần vì chiến tranh tàn phá, một phần vì chúng tôi còn nhỏ, không ai nghĩ đến việc tìm xác anh tôi xem đã trôi dạt phần nào? Hơn nữa, bạn có bạn là người duy nhất biết rõ những chi tiết của cùng trước khi anh tôi qua đời, thì tôi đó đây nay gần 50 năm, chúng tôi biết tin bạn. Do hoàn cảnh của một đất nước chiến tranh xấu xí, hoàn cảnh cá nhân thay đổi, gia đình bạn em và bạn liên lạc với nhau.

Cách đây mấy năm, tôi viết Nam có phong trào truy tìm mộ sĩ bạn mình trong chiến tranh. Tôi vào Nam lên Bến Cát hỏi thăm, sau đó liên hệ Huân hỏi thăm tin bạn. Bạn có còn nhớ chú Văn hỏi đó 12 tuổi, thông tin bạn nhà không? Thông tin chú bạn hỏi tôi về bạn? Huân, tôi để bạn biết bạn và bạn thăm quê và bạn bạn sáu tháng mới trở lại Thủ y Sĩ. Cô An, bạn bạn, cho tôi đưa bạn của bạn.

Vậy, vì tình cũ nghĩa xưa và người bạn cũ đã khuất, xin bạn vui lòng cho tôi biết thật đầy đủ những gì bạn còn nhớ về những ngày bạn đến kinh hoàng năm 1946 này, may ra tôi truy tìm và nhận được bạn bạn của anh tôi. Biết đâu có ai đó giúp gói ghém, chôn cất, hoặc vùi lấp thì một nghĩa trang tìm sĩ nào chăng?

Hiện nay, tìm kiếm nào cũng có nghĩa trang liệt sĩ dành cho những người đã bạn mình trong cuộc kháng chiến của Pháp giành được lập. Tôi nghĩ nghĩa trang liệt sĩ Bến Cát, có một ngôi mộ vô chủ, đặt tên Nguyễn Văn Bình. Tôi xin khai quật để xem có phải đó là mộ phần của anh tôi không sau khi có thêm những chi tiết bạn cho để giúp kiểm chứng. Anh tôi có một chiếc răng cưa. Năm anh bạn Huân bạn bạn, nghe nói anh có ý định nhả như đi, những tôi không biết anh có kịp đi nha sĩ trước khi lâm nạn không?

Bà Linh

Tác Giả: Tr n Văn S n

Thứ Ba, 15 Tháng 5 Năm 2012 06:21

Năm 1946, ch  tr  v  Hu  sau khi anh t i qua đ i. Nh  l i, t i r t ti c ba má và chúng t i đ i đ i thi u thông cảm với ch . M i r i, t i lên B n Cát, lên c u B n C i, nhìn con sông B n L c cu n cu n ch y d i c u, vào làng Hòa Đ nh nghe các c  già k  l i chuy n Tây kh ng b  tr ng dân làng khi tái chiếm, b n h ng lo t ng i đ i khi c  ph n, t i bi t ch  không có cách nào khác h n là ch y thoát l y thân đ  v  cho ba má t i biết s  tình. Lúc này, c  c  h i đ  hi u và thông cảm n i kh  tâm của ch  thì ba má t i đ u đ  tr m năm thiên c .

T i rất mong th  ch  h i  m đ  chuẩn b  đi B n Cát m t l n n a. Giang.”

Đ c xong lá th  không h  ch  đ i, Hùng th y tim đau nh i, ng i cho ng v ng. Ông c  tr n t nh, hi u r ng n u Linh đ  không th  th  l  v i ông s  th m k n b n c a đ i n ng tr c khi c i nhau thì n ng s  càng không đ  can đ m bày t  khi đ a con đ u lòng ra đ i và gia đ nh ngập tràn h nh ph c. Hùng nh  l i thời gian có hai qu n qu t thân c n tr c khi c i, h n m t l n đ ng giữa lúc vui, b ng nhiên Linh tr n  n trang nghiêm và n i: “Anh Hùng, Linh c  chuy n quan trọng c n n i v i anh,” thì m i l n nh  m t, l n nào Hùng cũng s  làm m t giây phút th n tiên quý báu bên ng i i tình ki u m  đ ng chi m ng  h n xác mình  n g t đi: “Không có gì quan trọng h n giây phút anh và em   bên nhau.” H i t ng l i chuy n cũ, Hùng ch t th m ng m n i đau c a v , m t mình l ng l  ch n ch t s u mu n trong lòng su t n a th  k  qua, th t t i nghiệp cho bà quá! Ông b ng th y d y lên trong lòng ni m th ng c m dành cho ng i v  t ng s ng chan hòa bên ông v i không m t đ u u g i c  th  ch  trách.

Th y Linh im lặng ch  đ i, Hùng v i đ p đ  v  b t lo  u:

“Anh biết anh đ  không cho em c  h i n i chuy n này với anh t  nh ng ngày ch a c i nhau. L i t i anh. B y gi , v n đ  là chúng ta c   n cho các con bi t không?”

Linh bu t mi ng d t kho t tr c khi bà k p nghĩ ng i: “Không, không anh. Chúng ta không  n và cũng không c  quyền làm nh  th .”

V i h m sau, Linh ng i xu ng, vi t th  cho Giang:

“Ch  Giang,

Thú thút vui chú, ch h t s c ng c nhiên và ng ngàng lúc nh n đ c lá th mang b u n Đà Lạt, m t n i ch không còn ai trong vòng quen biết. L c l i ký c, cũng không nh đ c ai là Nguyễn Văn Giang. Vui vàng đ c l t m y hàng ch , đ n hàng th nhì, m y ch Nguyễn Văn Bình làm ch quá xúc đ ng. C m t tr i dĩ vãng máu l đầu th ng v t s ng l i trong trí óc ch , tr i ra nh cu n phim truy n tr ng thiên bu n nhi u h n vui, xuyên su t th i gian g n n a th k hòa tr n cùng l ch s đ t n c v i quá nhi u bi n đ ng. Vì hoàn c nh riêng, ch đã m t mình ôm tr n, m t mình khâm li m t t c trong t n cùng đáy lòng không th th l v i ai.

Ch đ c đi đ c l i th chú nhi u l n. Tr c h t, ch c m t chú và chú Văn đã nghĩ đ n vi c tìm ki m hài c t c a anh Bình, ng i ch ng ng là trăm năm c a ch , đ mang v quê quán cho anh đ c g n m ph n cha m .

Ch cũng c m th y lòng mình đ c bình th n h n sau khi đ c đ n th chú cho bi t các cô, các chú, sau chuy n đi B n Cát, đ n c u B n C i, xu ng t n xã Hòa Đ nh, h i han các c già là nhân ch ng còn s ng sót qua nh ng v ng i Pháp ru ng b dân làng, sát h i nh ng ng i theo kháng chi n, đ hi u rõ nguyên nhân cái ch t bi th m c a anh Bình và th u hi u đ c hoàn c nh nghi t ngã nào đã không cho ch n n ná l i tìm cho ra xác ch ng tr c khi tr v không có c m t vành khăn tr ng trên đ u.

H i t ng l i năm x a, khi ch c nu t l đ trình bày v cái ch t c a anh Bình, cha m và các cô chú đ u không tin đó là s th t mà ng r ng có m t bí n nào khu t l p bên trong nên đã tìm cách xua đu i ng i con dâu góa b a v i không m t l i an i cho s ph n không may c a nó. Không còn l a ch n nào khác h n, ch đành ôm v t th ng lòng tr v nhà b m .

Nh câu chuy n đã thu t l i v i cha m cách đây 48 năm, ch xin nh c thêm các nét chính đ chú dùng làm d ki n xác minh m m c a anh Bình. Ch c chú còn nh , anh Bình là nhân viên qu n lý tr i tù Ông Y m, n i giam gi tr v thành niên ph m pháp. Khi Vi t Minh c p chính quy n năm 1945, anh Bình và m t s nhân viên làm vi c cho chính quy n cách m ng. Qua các ho t đ ng c a anh Bình, ch bi t anh đã tham gia phong trào ch ng Pháp t tr c. Năm 1946, khi Pháp tái chi m Nam b , anh Bình h ng đ n m t s nhân viên s Ông Y m, trong đó có anh giáo Trinh, tham gia các t du kích ti p t c ch ng l i ng i Pháp. Anh Bình gi làm th ng dân, s ng nh m i gia đình khác t i m t căn nhà c nh bìa r ng đ ho t đ ng. Cu c s ng nguy hi m và đ y b t tr c vì quân Pháp b ráp th ng xuyên. H n m t l n anh Bình b o ch : “Em nên tìm cách v Sài Gòn, liên l c v i bà con bên ngo i c a anh r i li u ki m đ ng v Hu i v i cha m m t th i gian. Kháng chi n thành công, anh s v đón em.” Tuy v y, c ngày đêm l n l a bên anh, quen đ n v i hi m nguy, ch b n r n không r i anh đ c.

Mt bui sáng trc rng đông, mt tiu đ i lính Pháp p vào chòi lá anh ch đang n nấu, chứa súng, n t n, bt anh dong tay, lc xét ng i anh và toan đánh đ p anh ngay t i ch. Thy anh nói ti ng Pháp lu loạt, chúng kiêng n nên không dám th ng tay hành hung anh.

Khi b chúng áp gi i đi, anh m c chi c áo s mi tr ng đã ng màu, bên ngoài khoác cái áo len màu nâu do chính tay ch đan, qu n s t kaki vàng. Chi c răng c i c a anh mà chú nh c trong th v n còn nguyên.

Hôm sau, ch bơi mt mây, gi đ ng bà già đi v i ch B y, b n cùng xóm, tìm đ n đ n lính Pháp h i thăm tin t c anh. H cho anh và ch g p mt. Anh Bình khuyên ch tr n đi, vài hôm đ c th, anh s tìm ch.

Nh ng ch quy t không đi đâu c mà n ng nấu nhà anh ch giáo Trinh, mong đ i tin lành c a anh. B n hôm sau, mt bui sáng ch và ch Trinh vào r ng ki m c i tr v, v a trông th y ch, anh giáo Trinh b ng mt khóc và nói: “Ch i! liên lc v a báo tin anh Bình đã b chúng gi t ch t r i. Chúng b n anh trên c u B n C i, tr c mt dân chúng đ th uy, xong đá xác anh xu ng sông.”

Ch a nghe h t câu, ch đã ngã l n ra đ t, bt t nh không bi t bao lâu, nh v ch ng anh giáo Trinh c u ch a m i h i i. Sau đó, ch lên c n s t tri n miên, thân th, lòng d nóng nh h l a, đ m t ng gi kh c ngóng đ i tin t liên lc viên c a t ch c xem có tìm đ c xác anh không? Các c già nói xác trôi sông nhi u l m ba ngày s n i lên. Th nh ng ch ch mãi mà không th y âm hao gì. Ch nghe nói sông B n L c ch y v Th D u Mt r i ra sông l n và ra bi n.

Không còn hy v ng nào tìm đ c xác anh đ cho anh n m m, ch cùng gia đình anh giáo Trinh tìm đ ng v Th D u Mt và t đây, ch v Sài Gòn. Có l nh vong linh anh Bình phù tr, ch may m n tìm đ c gia đình anh Khánh, bà con xa bên ngo i c a anh Bình. Ch bán m y chi c áo, thêm chút ti n giúp đ c a anh ch Khánh, dùng làm l phí ra Vũng Tàu r i t đây, đáp tàu th y ra H i Phòng, sau đó, l y tàu đ n lên Hà n i r i đi xe l a v Hu. Ch không đ gi y m c đ có th k l i h t m i gian truân c a chuy n đi kéo dài ròng rã hai tháng này. Nhi u lúc, ch đã t ng ch ng không cách nào mang đ c xác v đ n quê h ng. Năm y, ch v a 18 tu i.

Bà Linh

Tác Giả: Tr n Văn S n
Thứ Ba, 15 Tháng 5 Năm 2012 06:21

Ch  hy vọng v i nh ng gì chỉ ghi nh  nh  tr n v  h n thiêng của anh Bình s  giúp ch  tìm được m  ph n c a anh.

Ch  c u nguy n v  ch  th  ch .”

Đ  c th  Giang thông báo, năm sau, t  Los Angeles V n đ n Genève th m gia đ nh ch  Linh. Tr  v , V n vi t cho anh:

“Anh Giang,

Nh n c  việc đ  Th y S , em đ n th m ch  Linh v  gia đ nh. Nh  đ  h n trước, ch  c  anh ch    nh a đ n tiếp em. Ch  nhìn em b ng, kh ng ng  c ng g p l i ch  b  em ch ng năm x a. Ch  n u b n b  Hu , anh Hùng t  tay m  rượu ch t đ  m i đ i em.

C u chuy n trao đổi thân t nh,  m  p, m c d  đ i v i anh Hùng, em l  người xa l , v  đ i v i ch  Linh, em l  hi n thân c a m t qu ng đ i nhi u k  ni m đau bu n nh t của ch . C  ba người đ u c  kh ng nh c đến anh B nh tuy em biết không ai qu n.

L c em đ n, ch  Linh chào em   m t kho ng cách v a đ  nhìn vào m t nhau nh ng l c ti n em ra c a, ch   m em vào l ng, đ u v i m y gi t nước m t v  n i nh : “Ch  gi ng anh Bình qu !” Chia tay nhau xong, anh ch  nh  kh ng mu n k o dài gi y ph t l u luy n n n ch  đ ng   ng  ng c a nhìn theo em ra xe v .”

Sau n y, đ  trình g i l i n i th  ng t m cho c  ba, m i l n đ i  u ch u, V n c m l ng kh ng đ n th m ch  Linh n a. Nh ng đ p l  l c, T t nh t, V n c ng kh ng g i thi p ch c m ng đ n ch . V n v n r t nh  th  ng ch , nh ng anh biết ch  c n ph i qu n đ  được s ng b nh an sau nh ng năm th ng lao đ o nh  chiếc b ch giữa gi ng b  s ng gi  v i đ p.

Bà Linh

Tác Giả: Trán Văn Sán

Thứ Ba, 15 Tháng 5 Năm 2012 06:21

Thời gian vät bay theo nhäng tä läch mäng gió cuän đi.

Mät buäi chiäu đäu thäng Tä năm 2012, mùa Xuân trä läi, mäa lät phät chät đän chät đi trên thành phä Los Angeles, Vän nhän đäc đän thä cäa cô con gái chä Linh, báo tin chä väa tä thä :

“Thäa bác,

Gia đình cháu rät thäng tiäc báo tin đän bác, mä cháu väa qua đäi sáng hôm qua trong giäc ngä bình an, thä 86 tuäi. Ngäng i y tá vän đän nhà săn sóc mä cháu täit lâu nay, khi kéo täm màn cäa sä phòng bà, biät räng không phäi thäc bà đäy näa. Cháu sä có thä báo tin đän bác ngày giä và đäa đäm cä hành tang lä, xin bác góp läi cäu nguyän cho mä cháu.

Lä Quyên.”

Cách Lä Quyên xäng hô cho Vän hiäu räng anh đäc xäp vào danh sách bäng häu cäa cha mä cô chä không phäi mät thân nhân trong gia quyän. Đäu sao, anh cũng không ngä “chä Linh cäa anh” thäc sä đã không bao giä muän quên nhäng gì anh thành tâm cäu mong chä quên đäc. Chä vän “giäu quanh đäu quän näi buän mät näi” nhä ca tä mät bän nhäc phä thä näi tiäng cäa Tä Công Phäng. Đäa chä đän thä cäa anh chä häi trong län duy nhät anh đän thăm chä, đã đäc chä ghi läi kä läng cùng väi tên cäa anh cho län cuäi cùng này. Quä thät, “chä Linh cäa anh,” ngäng i phä nä Viät Nam can träng cäa mät “thuä träi đät näi cän gió bäi,” đã säng đä đä, chät mang theo, cuäc tình không may väi anh Bình cäa Vän.

Viät läi thäng 4/2012

Cùng väi nhà văn Bùi Bích Hà